

เจาะ 40 ปีการศึกษาไทย เบ้ไปเบ้มา...ดิ่งลงเหว!! : ศ.พิเศษ ดร.ภาวิช ทองโรจน์

นำเสนอเมื่อ : 10 ม.ค. 2560

ในโอกาสที่ก้าวสู่ปีที่ 40 กับ "มติชน" ได้สัมภาษณ์นักการศึกษาผู้คร่ำหวอด และอดีตผู้บริหารด้านการศึกษาอย่าง ศ.พิเศษ ดร.ภาวิช ทองโรจน์ อดีตเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา (กกอ.) และอดีตผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) เพื่อให้พาย้อนกลับไปดูพัฒนาการศึกษาตั้งแต่ช่วงปี 2520 จนถึงปัจจุบัน ว่าการศึกษาไทยเติบโตก้าวหน้าอย่างไร หรือถอยหลังเขาคงลงอย่างที่มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์กัน

40 ปีการศึกษาไทยเดินเบ้ไปเบ้มา

"ย้อนหลังกลับไป 40 ปี การศึกษาไทยตั้งแต่ปี 2521 ถึงปัจจุบัน มีรัฐมนตรีว่าการ ศธ. 34 คน เฉลี่ยอยู่ในตำแหน่งคนละ 1 ปีกว่า แต่นี้ก็เห็นชัดเจนว่าทำไมการศึกษาไทยถึงเดินเบ้ไปเบ้มา หากเทียบกับประเทศอื่น ๆ ที่มีพัฒนาในทางที่ดี เพราะมีความมั่นคง และชัดเจนในตัวบุคคลที่กุมบังเหียนการศึกษา โดยหลักการแล้ว ระบบการเมืองที่ดี ผู้บริหารประเทศต้องเลือกใช้คนที่เหมาะสม แต่ไทยยึดการเมืองเต็มตัว ไม้ว่ายุคสมัยไหนจะเปลี่ยนรัฐมนตรีบ่อย

40 ปีที่ผ่านมา ไทยอยู่ในการดูแลของพรรคการเมืองใหญ่ ๆ 4 พรรค เริ่มจากพรรคประชาธิปัตย์ พรรคกิจสังคม พรรคชาติไทยพัฒนา และไทยรักไทย (ทรท.) หรือเพื่อไทย (พท.) แต่ละยุคไม่มีความแตกต่าง เพราะเปลี่ยนตัวรัฐมนตรีตลอด จากที่ได้สัมผัสการทำงานหลายระดับ ตั้งแต่ทำงานกับรัฐมนตรีโดยตรง หรือเข้าไปช่วยงานการเมือง ได้ทำงานกับพรรคการเมืองโดยตรง ทุกพรรคไม่มีนโยบายชัดเจนว่าจะขับเคลื่อนการศึกษาไปทิศทางใด รัฐมนตรีที่เข้ามาบริหาร ศธ.จะใช้ความรู้สึกของตัวเอง ใช้คำแนะนำที่ไปหยิบจากตรงโน้นตรงนี้ ที่สุดก็สร้างแนวทางของตัวเอง คิดแบบฉาบฉวยเป็นเรื่องๆ ไม่ได้แกเชิงระบบ

ที่เกี่ยวข้องโดยตรงคือช่วงรัฐบาล ทรท.ผมเข้าไปทำนโยบายการศึกษา แม้แต่คนที่เห็นวามนโยบายของผมดี เมื่อได้เป็นรัฐมนตรีว่าการ ศธ.ก็ไม่ได้ทำตามเท่าที่ควร สรุปคือระบบการเมืองไม่เป็นระบบ นโยบายพรรคไม่มีใครใส่ใจจริงจัง ประกอบกับการให้ตำแหน่งรัฐมนตรีเพราะต่างตอบแทน เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้แผนพัฒนาการศึกษาชาติไม่เป็นไปอย่างที่ควรจะเป็น ที่ปรากฏชัดอีกประการหนึ่ง เห็นได้จาก พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่จนถึงวันนี้ บางมาตรายังไม่ทำ ฉะนั้น หลายอย่างเกิดช้าแล้วช้าเล่า และเหมือนเป็นคำตอตอบ แต่ก็ไม่ใช่คำตอตอบ ไม้ว่าเป็นระบบพรรคการเมือง นโยบายพรรค หรือแม้แต่การออกเป็นกฎหมาย ก็ยังไม่ใช่คำตอตอบ ทำให้ปัญหาพอกหางหมู การศึกษาไทยแทนที่จะเดินขึ้น กลับเดินดิ่งลง"

การศึกษาขั้นพื้นฐานดิ่งเหว

"ภาพรวม 40 ปี การศึกษาไทยไม่พัฒนา ตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทั่งไปทุกระดับ ไล่ตั้งแต่ปี 2520 ถึงปัจจุบัน ไทยผ่านการปฏิรูปหลักสูตรใหญ่ 2 ครั้ง ครั้งแรกปี 2521 และปรับใหญ่อีกครั้งปี 2544 ก่อนจะปรับเล็กในปี 2551 สารระที่มีปัญหาคือหลักสูตรปี 2544 มีข้อผิดพลาดหลายประการ ที่สำคัญที่สุดคือการเรียนในช่วงชั้นต้นๆ แทนที่จะสร้างเสริมทักษะในตัวเด็กให้แน่น ทั้งอ่านออกเขียนได้

หลักการค้นคว้า ตั้งคำถาม ความอยากรู้อยากเห็น กลับใส่เนื้อหา ทำให้ด้อยเรื่องพัฒนาทักษะที่จำเป็น
ปัญหาชัดเจนคือทักษะการอ่านที่ปรากฏในผลการประเมินในระดับนานาชาติ
วันนี้การศึกษาไทยอยู่ในสถานการณ์ที่เด็กอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้
ต้องบอกว่าการศึกษาไทยเบียดตั้งแต่ออกแบบหลักสูตร

ประเด็นต่อมา ระบบการวัดผลแบบสอบไม่มีตก เกรด 1.00 ก็จบได้ สร้างผลเสีย เกิดปัญหามากมาย
รวมถึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กไม่ตั้งใจเรียน ไม่มีระบบซ่อมเสริมที่ได้มาตรฐาน
ต่างจากสมัยก่อนที่ไ้ระบบคะแนนรวม เด็กจำแนกความสามารถของตัวเองได้ตั้งแต่มีชั้นต้น หากเรียนได้ 50%
จะหันไปเรียนสายอาชีพจะแทน พอไ้ระบบหน่วยกิต เด็กจะมุ่งเรียนให้จบ ม.6 และเรียนต่อมหาวิทยาลัย
เกิดปริญญาเพื่อ และส่งผลให้เด็กเรียนสายอาชีพลดลง ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในภาพรวมอ่อนลงทั้งประเทศ

อีกสาเหตุมาจากระบบการบริหารภายในของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
ที่เป็นผลมาจาก พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ที่ปรับโครงสร้างยุบ 14 กรม หรือ 14 องค์กรหลัก เป็น 5 องค์กรหลัก
เพื่อให้ ศธ. เล็กลง แต่ สพฐ. กลับใหญ่ มีอำนาจมาก และไม่กระจายอำนาจอย่างแท้จริง
แม้พยายามกระจายอำนาจบ้างโดยถ่ายโอนโรงเรียนไปยังท้องถิ่น แต่เป็นไปภายใต้อิทธิพลของการเมืองท้องถิ่น
ไม่ได้สร้างความเข้มแข็งให้ระบบอย่างแท้จริง วิ่งเตนตอรองถ่ายโอนโรงเรียน
รวมถึงไม่มีระบบประเมินว่าโรงเรียนที่ถ่ายโอนมีคุณภาพแค่ไหน โรงเรียนต้องอิสระ คล้ายระบบของมหาวิทยาลัย
โดยเฉพาะระบบคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษา
ที่ทำให้ผู้อำนวยการทิ้งโรงเรียนไปวิ่งเตนเพื่อให้ได้เป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่
รวมถึงระบบการคัดเลือกและโยกย้ายครู"

โออาชีวะ-อุดมศึกษาเป็นทอดๆ

"อาชีวะมีปัญหาจากผลพวงของปัญหาการศึกษาขั้นพื้นฐาน สมัยก่อนคนนิยมเรียนอาชีวะค่อนข้างมาก
ขณะเดียวกันพัฒนาการเชิงวิชาการ และทักษะวิชาชีพของอาชีวะเองไม่พัฒนาเท่าที่ควรหากเทียบกับนานาประเทศ
และเป็นเรื่องยากที่จะพัฒนาไปตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ขณะที่อุดมศึกษามีปัญหาไม่แพ้กัน ใน 40 ปี
ถึงขั้นเป็นทอดๆ ในหลายเรื่อง ไม่ว่าจะความพยายามจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาจำนวนมาก
เริ่มเปลี่ยนโรงเรียนฝึกหัดครูเป็นวิทยาลัยครู ต่อมาเปลี่ยนเป็นสถาบันราชภัฏ และมหาวิทยาลัยราชภัฏ (มรภ.)
เสริมกับอำนาจทางการเมืองที่ต้องการให้จังหวัดของตนมีมหาวิทยาลัย ทำให้เกิด มรภ. มากถึง 41 แห่ง
ส่งผลให้หลักการจัดการศึกษาเปลี่ยนไป จากที่เน้นฝึกหัดครู กลายมาสอนคณะทั่วไป
รวมทั้งยังเกิดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล (มทร.) อีก 9 แห่ง รวมกับมหาวิทยาลัยเก่าแก่
และมหาวิทยาลัยเอกชน ทำให้เกิดปัญหาผลิตบัณฑิตเกินความต้องการ

มหาวิทยาลัยจัดการศึกษาเชิงปริมาณ มรภ. บางแห่งเตรียมเปิดสอนคณะแพทยศาสตร์
ขณะที่คณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ผลิตบัณฑิตเกินความต้องการ ส่วนหนึ่งเพราะผู้บริหารคณะครุศาสตร์ฯ
ไม่เห็นแก่ประเทศชาติ ผลิตโดยไม่คิดคุณค่าเกิดเชิงปริมาณ ปีที่ผ่านมาบัณฑิตจบมากถึง 60,000 คน
แต่บรรจุได้ปีละ 10,000 คน เท่ากับทำลายวิชาชีพของตนเอง วันนี้ชัดเจนว่าวิชาชีพครูอ่อนแอมาก
กลายเป็นความเสียหายของประเทศชาติ ซึ่งทุกอย่างวนกลับไปสู่การศึกษาขั้นพื้นฐาน หากระบบผลิตครูอ่อนแอ
ไม่มีคุณภาพ ก็ไม่สามารถสอนเด็กให้มีคุณภาพได้"

ยกเครื่องผลิตครู-จัดกลุ่มมหาวิทยาลัย

"วันนี้หากจะแก้ปัญหา ต้องโฟกัสที่การศึกษาขั้นพื้นฐานมากๆ
เพราะมีปัญหาดังแต่ระบบผลิตครูที่ให้เรียนตามวิชาเอก ทั้งที่การศึกษาขั้นพื้นฐานต้องการครูที่สอนได้ทุกวิชา
ยกเว้นระดับมัธยมปลาย ที่ต้องการครูที่เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา หากการศึกษาขั้นพื้นฐานเข้มแข็ง
ระดับอาชีวะและอุดมศึกษาจะเข้มแข็งตามไปด้วย

ถามว่าจะแก้อย่างไร ต้องตัดสินใจเชิงระบบหลายๆ เรื่อง
มหาวิทยาลัยไทยอาจต้องปรับโครงสร้างครั้งใหญ่ เช่น จัดกลุ่มมหาวิทยาลัย แม้จำนวนไม่ลดลง
ปัจจุบันระบบการดูแลควบคุมลดลง โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยรัฐที่เปิดสาขาเพิ่ม และรับนักศึกษามาก
มหาวิทยาลัยใหญ่ๆ อาศัยชื่อเสียงเป็นตัวล่อ ทำให้มหาวิทยาลัยเล็กๆ ไม่มีคนเรียน และต้องหาวิธีให้อยู่รอด
ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ใช่เรื่องดี สร้างความเสียหาย ผลิตบัณฑิตออกมาต่งงาน ไม่ตรงตามความต้องการ"

ระบบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย

"ระบบคัดเลือกเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่สร้างความเสียหายมาก อย่างระบบเอ็นทรานซ์เหมาะสมกับยุคสมัยก่อน เพราะมหาวิทยาลัยมีไม่มาก แต่วันนี้สถานการณ์เปลี่ยน เจ็อนโซูสังคมก็เปลี่ยน ระบบเอ็นทรานซ์ไม่ตอบโจทย์ เมื่อเปลี่ยนมาใช้ระบบแอดมิชชันสกูลกลาง แต่มหาวิทยาลัยก็มีข้ออ้างรับตรง ทำให้เกิดปัญหาวิ่งรอกสอบ และความเหลื่อมล้ำ มหาวิทยาลัยต้องคิดถึงประเทศชาติ และความรับผิดชอบต่อสังคม สร้างระบบให้เป็นธรรม ไม่ใช่คิดถึงแต่ตัวเอง สอนระบบใหม่ที่จะเริ่มใช้ปี 2561 เป็นระบบที่ดี

แต่คิดว่ามหาวิทยาลัยต้องสร้างข้อแม้ให้ตัวเอง พยายามดิ้นรนให้ระบบบิดเบี้ยวอีก"

ขอบคุณที่มาจาก [ประชาชาติธุรกิจออนไลน์ 09 ม.ค. 2560 เวลา 20:22:16 น.](#)